

Ὁ πεμφθεὶς εἰς νομὴν ἐν τοῖς ὑποκειμένοις τῷ ἄρχοντι τόποις δοκεῖ πεμφθῆναι.

Εἰ ὃ) ἐπικλησθῆ ὁ ἀρχὸς ἢ ὑπὸ ληστῶν ὃ) κρατηθῆ, ὁρθῶς λέγομεν, μὴ ὑπεῖναι τὸ ὀφείλον ὑπὸ νομῆν εἶναι.

γ). Εἰ καὶ μὴ ἐνεμήθη ὁ πεμφθεὶς, ὡς ἂν ὃ) μὴδὲν ἢ φιλονεικούμενον εὐρηκῶς, ὅμως ὃ) νέμεσθαι δοκεῖ.

ιδ'. Κὰν πεμφθῆ τις εἰς νομὴν, ὅμως κουράτωρ δίδεται τῇ οὐσίᾳ διὰ τὰς χρονικὰς ἀγωγὰς.

Ἐνάγεται δὲ ὁ πεμφθεὶς περὶ ὧν ἔλαβεν ἐκ τῶν πραγμάτων. εἰ δὲ μὴ ἔλαβεν, ἐκχωρεῖ τὰς ἐαυτοῦ ἀγωγὰς. ἐνάγεται δὲ ὃ) τῇ ἀγωγῇ τῇ ἀπαιτούσῃ ὅσα καὶ περὶ πραγμάτων διοικήσεως.

ιε'. Πολλῶν δανειστῶν πεμφθέντων εἰς νομὴν, διὰ τὸ μὴ φθείρεσθαι τὰς λογοποιίας, ἕνα δεῖ πιστεύεσθαι, ὃν τὸ πλεόν ἐπιλέξεται μέρος. δεῖ δὲ ἀναγραφὴν γίνεσθαι πάντων καὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν δικαιωμάτων· μὴ μεταγράφεσθαι δὲ τὰ δικαιώματα, εἰ μὴ δι' ἕλλον αἰτίαν.

Ἀπαξ δὲ ὄφελον ἀναγινώσκων αὐτά. εἰ δὲ τις ὁμοῦ, μὴ κατὰ συκοφαντίαν ὑπαιτεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὴν διάστιξιν αὐτῶν, καὶ δις ἀναγινώσεται.

ισ'. ὃ) Διαπράξεως γινομένης, τοῦ μὲν ἔξωτικῶ ὁ δανειστῆς ἢ ὁ συγγενὴς προτιμᾶται εἰς τὸ ἀγοράσαι ὃ). τοῦ δὲ συγγενοῦς ὁ δανειστῆς· ἐκ δὲ τῶν δανειστῶν ὁ τὸ ὃ) πλεόν χρεωστοῦμενος.

ιζ'. Εἴτε τὸν χρεώστην θάμω, εἴτε ἄλλον, ὃν ὑπὸ τοῦ χρεώστου ἔδει ταφῆναι, προτιμῶμι τῶν δανειστῶν ἐν τοῖς τοῦ χρεώστου πράγμασιν. καὶ ἀδιάφορον, εἴτε τὴν περὶ τῆς ταφῆς ἀγωγὴν εἶχον, εἴτε τὸν περὶ τῆς διαίρεσεως τῆς κληρονομίας λόγον, εἴτε ἄλλην ἀγωγὴν, εἴτε εἰς ἐπερώτησιν κατηρέχθη· πλὴν εἰ μὴ εἰς ἀναίρεσιν τοῦ προνομίου ἢ ἐπερώτησις γέγονεν.

Εἰ μνηστὴ δοῦσα προῖκα μὴ γαμηθῆ, ἔχει τὸ τῆς προικῆς ὃ) προνόμιον. τὸ αὐτὸ, κὰν ἦττων τῶν δώδεκα ἐτῶν ἄχθῆ ὡς γυνὴ ὃ).

ιη'. Κοινῇ γὰρ συμφέρει, ταύτην ὀλόκληρον ὑπαιτεῖν, ἕνα ἐδικαίως δυνηθῆ γαμηθῆναι.

ισ'. Ἐχει οὖν καὶ αὐτὴ τὸ προνόμιον.

Εἰ ὡς ἐπίτροπός τις διοικήσῃ ὃ) μὴ ὢν, χῶρα τῷ προνομίῳ, εἴτε ἀδελφὸς χρεωστῆ, εἴτε ὁ κληρονόμος αὐτοῦ. οἱ δὲ κληρονόμοι τοῦ ἀνήβου οὐκ ἔχουσι προνόμιον. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ οἱ λαμβάνοντες κουράτωρας, ὡς ἀσθενῆς ὃ), ἢ ἄσωτος,

ζ'. Ἡ κωφός, ἢ ἄλαλος,

κα'. Ἡ μωρός,

κβ'. Ἐχουσι τὸ αὐτὸ προνόμιον. ὅπερ κατὰ κουράτωρος οὐσίας ἢ ὀπόντος, ἢ αἰχμαλώτου, ἢ τοῦ δοθέντος, ὅτε διασκεπτεται ὁ κληρονόμος, οὐ δίδεται.

κγ'. ὃ) Εἰ πρόγμα ἀνήβου ὡς φίλος διοικήσεις, ἔξει προνόμιον ἐν τῇ πράξει τῶν πραγμάτων σου.

Qui missus est in possessionem, in locis magistratui subiectis missus videtur. §. 1.

Si praedium inundatum sit, aut a latronibus detineatur, recte dicimus, non esse, quod possideri debeat. §. 2.

XIII. Quamvis, qui in possessionem missus est, non possederit, cum nihil aut nihil sine controversia repererit, tamen possidere videtur. L. 13. D. XLII. 5.

XIV. Quamvis in possessionem quis missus sit, tamen curator bonis datur propter temporales actiones. L. 14. pr. D. eod.

Convenitur autem is, qui in possessionem missus est, de his, quae ex bonis ad eum pervenerunt. Si vero nihil pervenit, actionibus suis cedit. Tenetur autem actione, qua petuntur eadem, quae negotiorum gestorum actione. §. 2.

XV. Cum plures creditores in possessionem mittuntur, ne corrumpantur rationes, uni hoc negotium dandum est, quem maior pars elegerit. Debet autem inventarium fieri omnium tam bonorum, quam instrumentorum; non autem instrumenta describi oportet, nisi ex iusta causa. L. 15. pr. D. eod.

Semel vero ipsa relegere debet. Si quis tamen iuraverit, non calumniac causa se postulare, sed quod non habeat disputationem ipsorum, etiam bis releget. §. 1.

XVI. Cum bona veneunt, extraneo quidem creditor aut cognatus in licitatione praefertur: creditor autem cognato: ex creditoribus vero is, cui maior pecunia debetur. L. 16. D. eod.

XVII. Sive debitorem sepeliero, sive alium, qui a debitore sepeliri debebat, praefereor creditoribus in bonis debitoris. Et nihil refert, utrum funerariam actionem habeam, an familiae erescundae, an aliam actionem, an impensa in stipulationem deducta sit: nisi ad tollendum privilegium stipulatio facta sit. L. 17. pr. D. eod.

Si sponsa dote data non nupserit, dotis privilegium habet. Idem est, licet minor duodecim annis quasi uxor ducta sit. §. 1.

XVIII. Interest enim reipublicae, hanc solidum consequi, ut tempestive nubere possit. L. 18. D. eod.

XIX. Habet igitur et ipsa privilegium. L. 19. pr. D. eod.

Si quis, cum tutor non esset, pro tutore negotia gessit, locus est privilegio, sive ipse debeat, sive heres eius. Heredes autem pupilli privilegium non habent. Ceteri quoque, qui curatores accipiunt, ut debilis aut prodigus, §. 1.

XX. Vel surdus, vel mutus, L. 20. D. eod.

XXI. Vel fatuus, L. 21. D. eod.

XXII. Idem privilegium habent. Quod adversus curatorem bonorum vel absentis, vel ab hostibus capti, vel datum, dum heres deliberat, non datur. L. 22. D. eod.

XXIII. Si negotium impuberis velut amicus gesseris, in venditione bonorum tuorum privilegium habebit. L. 23. D. eod.

γ) Cod. Coisl. inserit δέ, quod deest apud Fabr. ὃ) Fabr. ληστῶν. Cod. Coisl. λιστῶν. ὃ) ὢν Fabr. Cod. Coisl. pro ἂν habet μή. ι) Fabr. ὅμως κουράτωρ νέμεσθαι δοκεῖ. Cod. Coisl. vocem κουράτωρ omittit; recte, meo quidem iudicio, quum in Digestis hoc loco de curatore sermo non sit, et apud Fabr. haec vox κουράτωρ ex cap. sequenti in hoc irrepisse videatur. Reprobavit verbum κουράτωρ in Basilicis iam Hoffmannus Meletem. Diss. XXIX. §. 9. κ) Cod. Coisl. inserit καὶ, quod deest apud Fabr. υ) Cap. 16. totum habet Theod. et Syn. p. 72. ϖ) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. et Theod. ἀγοράσαι. ϗ) τὸ deest apud Theod. ϙ) Sic recte Fabr. Cod. Coisl. προικῆς. ζ) Sic Fabr. Cod. Coisl. ita hunc locum exhibet: τὸ αὐτὸ, κὰν ἦττων τῶν δώδεκα ἐτῶν ὡς οἶον εἰσέλθῃ, κὰν μὴ ἔσται νόμιμος γυνή, ἀχθῆ ὡς γυνή. Haec ultima verba ἀχθῆ ὡς γυνή in Cod. Coisl. prorsus supervacua sunt. α) Sic Fabr. Cod. Coisl. διοικήσει. β) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀσθενεῖς. γ) Cap. 23. solus Fabr. habet. Deest in Cod. Coisl.

L. 24. pr. κδ'. d) *Εἰ γαστρὶ δοθῆι ζουράτωρ, καὶ μὴ τεχθῆι,*
D. XI. II. 5. *ἀργεὶ τὸ προνόμιον.*

§. 1. *Ὁ εἰς ἀναέωσιν οἴκου δανείσας ἢ ξερολάβω δούς γνώμη τοῦ δεσπότου, προνόμιον ἔχει.*

§. 2. *Πραγμάτων τραπεζίτου πιρασσομένων e), μετὰ τὰ ἄλλα προνόμια προτιμᾶται ὁ παραθήκας δούς, εἰ μὴ τόκους ὑπὲρ αὐτῶν λαμβάνει· οὗτος γὰρ ὁμοίος ἐστὶ τοῖς λοιποῖς δανεισταῖς· εἰ δὲ φαίνονται τὰ νομίματα αὐτοῦ, ἐκδικεῖ αὐτὰ προτιμώμενος τῶν ἐχόντων προνόμια.*

§. 3. *Εἰ ἐκ τῶν χρημάτων f) μου πληρωθῆι ὁ ἔχων κατὰ σοῦ προνόμιον, ἢ σὺ λαβὼν παρ' ἐμοῦ δέδωκας αὐτῷ οὐ μετὰ πολὺν χρόνον, προτιμῶμαι τῶν ἄλλων g) δανειστῶν.*

L. 25. κε'. *Φησὶν ὁ πραιτωρ· εἰ συναλλάξω σοι εἰδώς, ὅτι περιγράψαι θέλεις τοὺς δανειστάς σου, οὐκ ἔχω κατὰ τῶν πραγμάτων σου ἀπαίτησιν.*

L. 27. κς'. *Εἰ πεμφθῆι τις τὴν φιδικομισσαρίαν h) νομῆν, δίδοται διαγνώμων i), ἵνα τὰ ἐνχερῶς φθειρόμενα πρᾶθῆι, καὶ τὸ τίμημα παρατεθῆι τῷ φιδικομισσαρίῳ, ἕως ἂν ὀρισθῆι, εἰ χρεοστεῖται.*
D. eod. L. 26. deest.

L. 28. κζ'. *Ἄνηβος ἀπέστη τοῦ πατρῷου κλήρου, καὶ ἄλλον κλήρον εἰς αὐτὸν ἐλθόντα κατεδέξατο. αὐτὸς μὲν ἐκ τῶν πατρῷων οὐκ ἐνάγεται δανειστῶν. εἰ δὲ ἄνηβός τις k) τελευτήσῃ, καὶ ὁ κατὰ ἀνηβότητα ὑποκαταστάς αὐτῷ προσέλθοι, καὶ ἕξ αὐτῶν ἐνάγεται· καὶ οὐδὲ χωρισθήσεται τὰ χρεῖα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. εἰ δὲ μὴ προσέλθοι ὁ ὑποκατάστατος, οὐκ ἐνάγουσιν οἱ τοῦ πατρὸς δανεισταὶ τοῖς τοῦ ἀνήβου πράγμασιν· οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς ἐστὶ τὰ τῷ ἀνήβῳ κτηθέντα.*
D. eod.

L. 29. κη'. *Ἐὰν λάβῃ τις ἀνδριάντα ἐν πόλει καὶ πύθῃ πραγμάτων διάπρασι, οὐ διαφέρει ὁ ἀνδριὰς τῷ ἄγοράζοντι.*
D. eod.

L. 30. κθ'. *Τοῖς λέγουσι μὴ δικαίως πρᾶθῆναι τὰ ἑαντῶν l), προϊουδίκιον m) ἀρμόζει.*
D. eod.

L. 31. λ'. *Εἰ νομίσουσιν οἱ δανεισταί, ὑποπτον εἶναι κληρονόμον, ἀπαιτεῖωσαν αὐτὸν ἰκανὰ περὶ τῆς τῶν χρεῶν ἀποδόσεως. ὑποπτος δὲ ἐξ ἀπορίας κρίνεται n), οὐχ ὡς ὁ ἐπίτροπος ἐκ δολεῖας διαγωγῆς o). ταῦτα δὲ ἐν ἀρχῇ τῆς προσελύσεως, οὐ μὴν μετὰ πολὺν χρόνον. εἰ δὲ μὴ πεισθῆι δοῦναι τὰ ἰκανὰ, καὶ νομῆν καὶ πρᾶσιν ὑφίσταται ἐκ τῶν κληρονομιαίων p). εἰ μέντοι μὴ δέξουσιν οἱ δανεισταί, ὅτι ἐξεποίησέ τινα, ἀλλὰ μόνον πένητα αὐτὸν λέγουσιν, ἀρκεῖ τὸ κελεῦσαι τὸν ἄρχοντα, μὴ γίνεσθαι μετῴσι. εἰ δὲ μηδὲ q) πενίαν δέξουσιν, καὶ ὡς ὑβρισαντες τῆι περι ὑβρεως ἐνέχονται.*
D. eod.

L. 32. λα'. *Οἱ ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας ξεχηκότες, προνόμια, καὶ ἐν διαφόροις καιροῖς, ἕξ ἴσου ὅμως ἔρχονται.*
D. eod.

L. 33. λβ'. *Κἂν πιρασσῶνται τὰ τοῦ ἀνήβου ὡς ἀνεκδικήτου, τραπεσθῶ ὅμως ἐκ τῶν ἰδίων.*
D. eod.

§. 1. *Καὶ μετὰ τὸ πεμφθῆναι εἰς νομῆν, εἰ δοθῆι ἱκανοδοσία ἐκδικήσεως, ἀναχωρεῖτω τῆς νομῆς ὁ πεμφθεῖς.*

L. 35. λγ'. *Εἰ πεμφθῶ εἰς νομῆν τῶν πραγμάτων τοῦ κατὰ δόλον ἀπόντος εἰς πρᾶγμα δημόσιον, ἐννόμως*
D. eod. L. 34. deest.

XXIV. Si ventri curator datus sit, nec partus editus, privilegium cessat.

Qui ob restitutionem aedificii creditit, vel redemptori voluntate domini dedit, privilegium habet.

In bonis mensularii vendendis post alia privilegia praefertur, qui pecunias apud eum deposuit, nisi usuras pro iis acceperit: hic enim similis est ceteris creditoribus. Si tamen nummi eius extent, vindicat eos, praefertendus iis, qui habent privilegia.

Si ex pecunia mea dimissus sit is, qui adversus te privilegium habet, aut si tu a me acceperis pecuniam eique non post longum intervallum dederis, praefertur reliquis creditoribus.

XXV. Ait Praetor: *Si contraxero tecum sciens, te creditores tuos fraudare velle, non habeo in bona tua actionem.*

XXVI. Si quis in possessionem missus sit fideicommissi servandi causa, permittitur arbitro, ea distrahere, quae facile corrumpuntur, et pretium apud fideicommissarium deponere, donec definitum sit, an debeatur.

XXVII. Pupillus paterna hereditate se abstinuit, et aliam hereditatem, quae ei obvenit, admisit. Ipse quidem a paternis creditoribus non convenitur. Si vero quis impubes decesserit, et pupillariter ei substitutus hereditatem adierit, ab eis convenitur: nec separabitur aes alienum patris et filii. Quodsi substitutus non adierit, creditores patris non agunt in id, quod pupillus reliquit: neque enim in bonis patris sunt, quae pupillo acquisita sunt.

XXVIII. Si cui statua in urbe posita sit et is honorum venditionem patiat, statua non pertinet ad emptorem.

XXIX. Eis, qui negant, bona sua iure venisse, praedictum competit.

XXX. Si creditores heredem suspectum putent, satisfactionem ab eo exigant pro debitis reddendis. Suspectus autem ex inopia aestimatur, non ut tutor ex callida conversatione. Haec autem in initio additionis, non etiam post multum temporis. Quod si satisfacere iussus non obtemperaverit, bona hereditaria possidentur et veniuntur. Si tamen creditores non docuerint, eum quaedam alienasse, sed pauperem tantummodo eum dicant, sufficit, Praetorem iubere, nullam fieri deminutionem. Quod si nec inopiam demonstraverint, quasi iniuria eum affecerint, iniuriarum actione tenentur.

XXXI. Qui ex eadem causa privilegia habent, licet diversis temporibus, tamen concurrunt.

XXXII. Licet pupilli tanquam indefensi bona vendantur, tamen ex bonis suis alatur.

Etiam post missionem in possessionem, si satisfactur defensionis nomine, qui missus est in possessionem, ab ea discedat.

XXXIII. Si in possessionem missus sim rerum eius, qui dolo malo reipublicae causa abest, iure in

d) Cap. 24. pr. et §. 1. habet Theod. e) Sic Fabr. Cod. Coisl. *πιρασσομένων*. f) Theod. qui hanc §. habet, *χρημα-
τικῶν*. Sed cancellata est syllaba *τικῶν* et supra textum alia manu scriptum *των*. g) Theod. et Cod. Coisl. addit *σοῦ*,
quod deest apud Fabr. h) Sic Fabr. Cod. Coisl. *φιδικομισσαρίον*. i) Sic recte Cod. Coisl. Fabr. *διαγνώμων*. k) *τις* Fabr.
deest in Cod. Coisl. l) Theod. *αὐτῶν*. m) Theod. *πρόκριμα* habet pro *προϊουδίκιον*. n) Lectionem *commendet* in Digestis
vituperat *Bynkershooeck* Obs. I. 25. et substituit *condemnet*, id probabile reddens Basilicorum auctoritate, in quibus est *χολη-
ται*. o) Haec tenus Theod. cap. 30. exhibet. Interpretationem Theodori communicavit *Cuiacius* Obs. XVIII. 39. p) Cod. Coisl.
addit *πραγμάτων*, quod apud Fabr. deest. q) *μηδὲ* recte Cod. Coisl. Fabr. *μή*.

κρατῶ, ἕως ἂν τὸ πᾶν χρεὸς λάβω. εἰ δὲ μὴ κατὰ δόλον ἀπελείφθῃ, ἀναχωρεῖν με δεῖ τῆς νομῆς.

λδ'. τ) Ὁ περὶ τοὺς κίονας κρυπτόμενος τὸν δανειστήν λανθάνει· ὡςπερ καὶ ὁ ἀναχωρῶν, ἵνα μὴ^ς) ἐναχθῆ, καὶ ὁ ἀπὸ πόλεως φεύγων. ἀδιάφορον γὰρ, εἴτε τις ἐκδημεῖ^ι) διὰ τὸ λαθεῖν, ἢ καὶ μὴ ἐκδημῶν^υ) εὐχέριαν^υ) ἑαυτοῦ^υ) μὴ ποιεῖ.

λέ'. Ἀντιόχεια, ἢ τῆς Κοίλης Συρίας, προνόμιον ἔχει, ἵνα εἰ ἀποθάνῃ χρεώστης αὐτῆς, ἐνέχυρα λάβῃ ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ.

λς'. x) Οὐ συμπιπράσκονται τοῖς τοῦ χρεώστου πράγματασι πאלλακῆ καὶ^υ) παῖδες φυσικοί.

Πύλις^z) δανείουσα προτιμᾶται τῶν ἀνποθήκων δανεισάντων.

λζ'. Κἂν ἀφῆλιξ πεμφθῆ εἰς νομὴν ἀνήβου πραγμάτων, γρῆ τὸν ἀνήβον ἐκ τῶν οἰκείων τρέφεσθαι μέχρι τῆς ἡβῆς.

Τὰ^a) τοῦ ἀλχυαλώτου πράγματα, ἕως ἂν ὑποστρέψῃ, οὐ πιπράσκονται.

λη'. Εἰ ἄπορος ὢν κληρονομίῳ σου εὐπόρου^b) ὄντος, τοῖς μὲν δανεισταῖς σου ἕξεσιν αἰτεῖν χωρισμόν· τοῖς δὲ ἐμοῖς οὐ. σπανίως δὲ αὐτοῖς ὁ ἄρχων βοηθεῖ. εἰ δὲ ἠναγκάσθῃ τὸ κλῆρον προσελθεῖν ἐφ' ᾧ ἀποκαταστήσῃ αὐτόν, νόμῳ δὲ τινι οὐκ ἀποκατέστησα^c), μόνον τὰ ἴδια σου τοῦ διαθεμένου πιπράσκονται, ὡς εἰ μὴδὲ^d) ἐκληρονομήσῃ σου, καὶ δεῖ καὶ τοῖς δανεισταῖς^e) μου αἰτοῦσι χωρισμόν τῶν ἐμῶν δίδοσθαι.

Τοῦ κληρονόμου ἀνήβον τελευτήσαντος, δύνανται οἱ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ δανεισταὶ καὶ οἱ αὐτοῦ τοῦ ἀνήβου, πιπρασκομένων τῶν τοῦ ἀνήβου ὑποκαταστάτου πραγμάτων^f), χωρισμόν αἰτεῖν.

Πέτρος ἔγραψε κληρονόμον Παῦλον, Παῦλος Μάρκον· οἱ μὲν τοῦ^g) Πέτρου δανεισταὶ κατὰ τῶν ἐκατέρου κληρονόμων αἰτοῦσι χωρισμόν· οἱ δὲ Παύλου κατὰ τῶν τοῦ^h) Μάρκου, οὐ μὴν κατὰ τῶν τοῦ Πέτρου.

Ἐὰν ὑπεξουσίον πράγματα πιπράσκωνται ἰδιόκτητον ἔχοντοςⁱ), οὐ γίνεται χωρισμὸς τῶν εἰς τὸ ἰδιόκτητον δανεισάντων, ἀλλὰ πάντας δεχόμεθα· πλὴν εἰ μὴ πρὸ τῆς στρατείας ἐδάνεισέ τις ἢ εἰς πατρῶν προῦμα τὰ δανεισθέντα προεχώρησεν.

Εἰ^k) ἐπερωτήσῃ τὸν κληρονόμον κατὰ μετάρθεσιν, ὃ ἐχρεώσται μοι ὁ διαθεμένος, καὶ λάβω τόκους παρ' αὐτοῦ, οὐ δύναμαι λοιπὸν αἰτεῖν χωρισμόν, ὡςπερ οὐδὲ εἰ ἐγγνητῆρ μοι δῶ^l).

Εἰ^m) μιγῶσι τὰ κληρονομίαῖα πράγματα τοῖς τοῦ κληρονόμου, οὐκέτι αἰτεῖται χωρισμὸς, πλὴν εἰ μὴ φαινοῦνται τὰ κτήματαⁿ), ἢ τὰ ἀνδράποδα, ἢ τὰ θρέμματα, ἢ ἄλλο τι τῶν δυναμένων χωρῆσθαι.

possessione sum, donec debitum solidum accipiam. Si vero sine dolo malo abfuit, discedere me oportet de possessione.

XXXIV. Is, qui circa columnas se occultat adversus creditorem, latitat: sicut et is, qui recedit, *L. 36. D. XLII. 5.* ne secum agatur: et qui urbe profugit: nec enim interest, sive quis peregrinetur latitandi causa, sive non peregrinetur et copiam sui non faciat.

XXXV. Antiochia Coelesyriae privilegium habet, *L. 37. D. eod.* ut si debitor eius decesserit, pignora capiat ex bonis eius.

XXXVI Non venduntur cum bonis debitoris concubina et liberi naturales. *L. 38. D. eod.*

Civitas creditrix praefertur creditoribus hypothecam non habentibus. *§. 1.*

XXXVII. Licet minor in possessionem bonorum pupilli missus sit, pupillum ex bonis suis usque ad *L. 39. D. eod.* pubertatem ali oportet.

Eius, qui ab hostibus captus est, bona non *§. 1.* vencunt, donec revertatur.

XXXVIII. Si cum solvendo non sim, heres tibi *L. 1. pr. §. 1. 2. 5. 6. D. XLII. 6.* extiterim, qui solvendo es, creditoribus quidem tuis separationem petere licet: meis autem non licet. Raro autem Praetor iis succurrit. Sed si compulsus fuerim, adire hereditatem, ut eam restituerem, lege autem aliqua non restituerim, bona tua, id est, testatoris tantum venduntur, perinde ac si tibi heres non extitisset, et creditoribus meis desiderantibus separatio bonorum meorum praestanda est.

Si heres impubes decesserit, patris eius creditores *§. 7.* et ipsius impuberis, si bona pupillo substituti veneant, separationem impetrare possunt.

Petrus Paulum heredem scripsit, Paulus Marcum. *§. 8.* Creditores quidem Petri adversus utriusque heredes separationem impetrant: Pauli autem adversus Marci, non etiam adversus Petri heredes.

Si filiifamilias bona veneant, qui peculium castrense habet, non fit separatio eorum, qui in castrense *§. 9.* peculium crediderunt, sed omnes admittimus: praeterquam si quis ante militiam crediderit, vel creditum in rem patris versum sit.

Si novandi causa ab herede stipulatus sim, quod *§. 10. 11.* mihi testator debebat, et usuras ab eo acceperim, iam separationem impetrare non possum, sicut nec si fideiussorem mihi dederit.

Si bona hereditaria bonis heredis mixta sint, *§. 12.* non amplius separatio postulatur: nisi si praedia extant, vel mancipia, vel pecora, vel quid aliud eorum, quae separari possunt.

r) Cap. 31. totum habet Theod. s) Recte Cod. Coisl. et Theod. ὡςπερ ὁ ἀναχωρῶν, ἵνα μὴ. Fabr. ὡςπερ ὁ μὴ ἀναχωρῶν, ἵνα ἐναχθῆ. Quod prorsus ineptum praebet sensum. t) φεύγων Theod. Sed supra textum alia manu scriptum ἐκδημεῖ. u) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. ἐνδημῶν ommissa negatione μὴ. ἐνδημεῖν est in urbe, in loco certo degere. v) Cod. Coisl. εὐχέριαν. Fabr. et Theod. ut in textu. w) Litera εἰ in verbo ἑαυτοῦ apud Theod. alia manu scripta est. x) Cap. 36. pr. habet Theod. et Syn. p. 72. y) Theod. et Syn. pro καὶ habet ἢ. z) Cod. Coisl. πόλις. Fabr. πόλις. a) §. 1. cap. 37. habet Theod. b) Fabr. εὐπόρου. Cod. Coisl. ἀπόρου. Praeplacet εὐπόρου. c) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀπεκατέστησα. d) Cod. Coisl. μὴ δέ. Fabr. μηδέ. e) Sic Cod. Coisl. Fabr. haud dubie vitio typhotetae δαπανειστάς. f) Sic Fabr. Cod. Coisl. πιπρασκομένων τῶν πραγμάτων τοῦ ἀνήβου τοῦ ὑποκαταστάτου. Ita mihi collocanda verba esse videntur, ut aptus eliciatur sensus: πιπρασκομένων τῶν πραγμάτων τοῦ ὑποκαταστάτου τοῦ ἀνήβου. g) τοῦ Fabr. Deest in Cod. Coisl. h) τοῦ hic et paulo post recte inserit Cod. Coisl. Deest apud Fabr. i) Sic recte Fabr. Cod. Coisl. ἔχοντες. k) §. 10. 11. in Syn. p. 72. l) Syn. δώσει. Scribendum δώσει. m) §. 12. in Syn. p. 72. n) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Syn. κτήματα. Sed κτήματα bene respondet latino praedia, quod in Digestis legitur: κτήματα contra significat pecuniam, ad quam animam adverte non potuerunt Basilicorum compilatores, cum nihil facilius pecunia ita confundi et misceri soleat, ut separatio fieri plerumque non possit.

- §. 13. Μετὰ ^ο) πενταετίαν τῆς προσελεύσεως οὐκ αἰτεῖται ^ρ) χωρισμός.
- §. 14. Ταῦτα ^γ) πάντα σκοπεῖ πρῶτω ἢ ἄρχων μόνοι.
- §. 15. Ὁ λαβὼν ἐνέχυρον ἀπο κληρονόμου οὐκ αἰτεῖ ^τ) χωρισμόν.
- §. 16. Εἰ ἐκ πολλῶν δανειστῶν τινες τῷ κληρονόμῳ πιστεύσουσι, τοῖς αὐτοῦ δανεισταῖς, οὐ μὴν τοῖς τοῦ τεθνεῶτος συναριθμοῦνται.
- §. 17. Οἱ τοῦ κληρονόμου δανεισταὶ τὸ περιττὸν ὡς εἰκόσ λαμβάνουσιν. οἱ τοῦ τελευτήσαντος οὐδὲν ἐκ τῶν τοῦ κληρονόμου λήγουνται, κἂν αἰτῶσιν ἀποκαταστῆναι εἰς τὰ πράγματα αὐτοῦ· πλην εἰ μὴ προπετῶς ἕξ εὐλόγου ἀγνοίας ἤτησαν χωρισμόν.
- §. 18. Ὁ μετὰ ἐλευθερίας ἀναγκαῖος κληρονόμος γραφεὶς καλῶς αἰτεῖ χωρισμόν, εἰ μὴ ἦματὸ τῶν τοῦ πατρωνος πραγμάτων, ἵνα, ὅσα ἐπεκτήσατο μετὰ τελευτὴν ἐκείνου, καὶ εἰ τι ἕξ αὐτοῦ κεραιώσθηται, διαχωρισθῇ.
- I. 2. λθ'. Εἰ χωρὶς ἀπάτης ^ς) ὁ κληρονόμος πωλήσει τὸν D. XLII. 6. κληρονόμον, οὐκ αἰτεῖται λοιπὸν διαχωρισμός· τὰ γὰρ καλῆ πίστει πρὸς τῆς αἰτήσεως τοῦ χωρισμοῦ πρακτόμενα κρατοῦσιν.
- L. 3. μ'. Εἰ κληρονομήσω τοῦ ἐγγνησαμένου μοι πρὸς σέ, D. cod. σβέννυται μὲν ἢ τῆς ἐγγνῆς ἐνοχῆ, οὐ δὲ αἰτῶν χωρισμόν τῆς οὐσίας τοῦ ἐγγνητοῦ, εἰ μὴ πληρωθῆς, τότε ἔρχη κατὰ τῶν πραγμάτων μου, μετὰ τὸ πληρωθῆναι ^ι) τοὺς ἐμοὺς μέντοι δανειστάς· τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὸς δανειστοῦ κληρονομαίον κρατεῖ· ὡς περὶ οὐκ καὶ ἐπὶ τῶν τοῦ κληρονόμου δανειστῶν.
- L. 4. μα'. Καὶ ὁ ὑπὸ ἡμέραν ^υ) ἢ ὁ αἰρετικὸς δανειστῆς D. cod. αἰτεῖ χωρισμόν δι' ἀσφάλειαν. λεγατάριος δὲ αἰρετικὸς ἐπὶ τοῖς μετὰ τὰ χρεῖα ^ν) σωζομένοις ἐνέχυρον δίκαιον ἔχει.
- L. 5. μβ'. Οἱ τοῦ τελευτήσαντος δανεισταὶ χωρισμόν αἰ- D. cod. τήσαντες οὐ δύναται κατὰ τοῦ κληρονόμου ὑποστρέφειν ^ω), εἰ μὴ ἐκ τῆς αὐτῆς κληρονομίας ἐπεκτήσατό τι· τότε γὰρ ἔρχονται κατ' αὐτοῦ, καὶ εἰ πληρωθῶσι, τὸ περιττὸν τοῖς τοῦ κληρονόμου δίδεται δανεισταῖς. εἰ μὲντοι ἕξ ἐτέρας αἰτίας ἐπεκτήσατο, κἂν ἐπληρωθῆσαν οἱ ἰδικοὶ αὐτοῦ δανεισταί, οὐκ ὑποστρέφουσι πρὸς αὐτὸν οἱ τοῦ τελευτήσαντος. οἱ δὲ ἰδικοὶ τοῦ κληρονόμου δανεισταὶ καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ ἔχουσι, καὶ ὅσα μετὰ ταῦτα ἐπικτήσεται.
- L. 6. pr. μγ'. Ἀποροῦντος τοῦ κληρονόμου, καὶ οἱ δανεισταὶ D. cod. τοῦ τελευτήσαντος αἰτοῦσι χωρισμόν, καὶ οἱ λεγατάριοι, ἵνα μετ' ἐκείνους ἢ ὁλόκληρα ἢ ἐκ μέρους λάβωσι τὰ λεγῆτα.
- §. 1. Ἀπελευθέρω γραφεῖσα κληρονόμος ὑπὸ ἀπόρου ἤτησε τὴν ἐκ διαθήκης διαδοχὴν ^ξ): καλῶς ὁ πατρων μετὰ τελευτὴν αὐτῆς χωρίζει τὰ πράγματα αὐτῆς.
- L. 7. μδ'. Καὶ προκαταρξάμενοι κατὰ τοῦ κληρονόμου οἱ D. cod. δανεισταὶ τοῦ τελευτήσαντος δύναται αἰτεῖν χωρισμόν.
- I. 1. μέ. γ) Ὁ ὑπὸ αἴρεσιν κληρονόμος ἢ πληροῦτω ταῖ- D. XLII. 7. τιν δυνάμενος, ἢ εἰ ἀπολέγει πρὸς τὸν κληρονόμον, κἂν ἕξελθῇ ἢ αἴρεσις, πιπρώσκονται τὰ πράγματα τοῦ τε-

Post quinquennium ab aditione hereditatis separatio non postulat.

De his omnibus Praetoris vel Praesidis tantum notio est.

Qui pignus ab herede accepit, separationem postulare non potest.

Si ex pluribus creditoribus quidam heredis fidem sequantur, creditoribus eius, non autem creditoribus defuncti connumerantur.

Creditoribus heredis, quod superest, ut par est, accipiunt. Creditoribus defuncti ex bonis heredis nihil capient, licet desiderant, ut in bona eius restituantur: nisi temere ex iusta ignorantia separationem petierint.

Servus necessarius heres cum libertate institutus recte separationem postulat, si non attigerit bona patroni: ut quaecunq post mortem eius acquisierit, et si quid ei a testatore debetur, separat.

XXXIX. Si citra fraudem heres hereditatem vendiderit, separatio iam non postulat: nam quae bona fide, antequam separatio postularetur, gesta sunt, valent.

XL. Si heres extitero eius, qui pro me apud te fideiussit, extinguitur quidem fideiussionis obligatio, tu vero postulans separationem bonorum fideiussoris, si tibi non satisfactum sit, tunc ad bona mea redis, dimissis tamen creditoribus meis. Hoc enim in quolibet creditore hereditario obtinet: sicut et in creditoribus heredis.

XLI. Creditor, cui ex die vel sub conditione debetur, separationem postulat propter cautionem. Legatarius autem conditionalis in iis, quae aere alieno deducto supersunt, ius pignoris habet.

XLII. Creditoribus defuncti, qui separationem postularunt, ad heredem reverti non possunt, nisi aliquid ex eadem hereditate acquisierit: tunc enim ad ipsum veniunt: et si impleti fuerint, quod superest, heredis creditoribus tribuitur. Si tamen ex alia causa acquisierit, licet proprii eius creditores solidum consecuti sint, non redeunt ad ipsum creditores defuncti. Proprii autem heredis creditores etiam bona eius habent, et quaecunq postea acquirit.

XLIII. Cum heres solvendo non est, et creditores defuncti postulant separationem et legatarii, ut post eos, vel in solidum, vel ex parte legata consequantur.

Liberta heres instituta ab eo, qui solvendo non erat, petiit bonorum possessionem secundum tabulas: recte patronus post eius mortem separat bona eius.

XLIV. Creditoribus defuncti quoque, qui litem adversus heredem contestati sunt, separationem postulare possunt.

XLV. Heres sub conditione aut impleat hanc, si possit, aut si repudiet hereditatem, etiamsi conditio extiterit, venduntur bona defuncti. Quod si nihil ca-

ο) §. 13. in Syn. p. 72. ρ) Syn. ἀπατεῖται. γ) §. 14. in Syn. p. 72. τ) Syn. ἀπατεῖ. σ) Cod. Coisl. inserit ἀδόλωτος, quod deest apud Fabr. et merito omitti potest, quum χωρὶς ἀπάτης idem significet. ι) Cod. Coisl. hic μέντοι inserit et postea omittit. Fabr. ut in textu. υ) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἡμέρας. φ) Sic Fabr. Cod. Coisl. χρεῖα. ω) Hactenus Syn. p. 72. ξ) Sic Fabr. et Cod. Coisl. Malim tamen pro διαδοχὴν potius προκαταρξήν, quod verbum solemne est Graecis, si bonorum possessionem significare voluit. η) Nota fragmenta tituli Digestorum de curatore bonis dando in Basilicis et hic et Lib. XXXVIII. tit. 12. exhiberi, modo fragm. 5. excipias, quod hic quidem legitur, tit. 12. libr. XXXVIII. autem desideratur.

λευτήσαντος. εἰ δὲ μηδὲν ^{z)} τούτων δύναται ποιῆσαι, κορυάτωρ δίδεται τοῖς πράγμασιν, ὥστε τινὰ πωλεῖν αὐτὸν καὶ χρεὸς ἐκ προστίμου ἀξίωμενον παρέχειν· ὡσπερ γίνεται καὶ ὅτε γαστήρ πέμπεται εἰς νομὴν ἢ ἀνηβος οὐκ ἔχει ἐπίτροπον.

μζ'. Ταῦτα ^{a)} φυλάττεται ἐπὶ κορυάτωρος οὐσίας, ὥστε κατὰ συναίνεσιν τοῦ μείζονος μέρους τῶν δανειστικῶν προβάλλεσθαι αὐτόν, καὶ παρ' αὐτοῦ πάντα ^{b)} πραττόμενα βέβαια εἶναι, καὶ τὰς ἀγωγὰς αὐτῶ καὶ αὐτοῦ οὐτίκας ἀρμόζειν. κἂν προβάλληται οὗτος ἐνάγοντα ἢ ἐναγόμενον, τὴν ἰκανοδοσίαν ὀνόματι αὐτοῦ, οὐχὶ τοῦ ὑφισταμένου τὴν διάπρασιν, δίδοσθαι.

Εἰ δὲ πολλοὶ εἰσι κορυάτωρες, φησὶν ^{c)} ἕκαστον εἰς τὸ πᾶν ἐνάγειν καὶ ἐνάγεσθαι, πλὴν εἰ μὴ εἰς διάφορα κλίματα δοθῶσιν ^{d)}.

Ἄκων κορυάτωρ οὐσίας οὐ γίνεται, εἰ μὴ ἐκ μεγάλης αἰτίας κελεύσει βασιλέως· οὐδὲ πάντως δανειστής τοῦ τελευτήσαντος.

Ἐὰν τοεῖς γένωνται κορυάτωρες οὐσίας, καὶ ὁ μὴ παρόπαν ἀρμόμενος ^{e)} τῶν πραγμάτων ἐνάγεται, εἰ μὴ ἄκων ἐγένετο.

μζ'. Καθ' οὗ βούλεται τῶν κορυάτωρων κινεῖ ὁ δανειστής· καὶ τούτων δὲ ἕκαστος εἰς ὀλόκληρον κινεῖ.

μη'. Πιπρασκομένης οὐσίας διὰ κορυάτωρος, οὐδεμίαν ^{f)} ἐκ διαθήκης ^{g)} βοηθείαν ἔξει ὁ περιγράφαι θελήσας τοὺς δανειστάς.

μθ'. Εἰ φροῶσι χρεώστης καὶ προβληθῆ τις ἀπὸ τῶν δανειστικῶν, ἵνα πωλήσῃ καὶ πρὸς ἀναλογία μερικῶς αὐτοῖς δῶ τὰ συναγόμενα, καὶ μετὰ ταῦτα εὐρεθῆ τις δανειστής, οὐκ ἐνάγει μὲν κατὰ τοῦ κορυάτωρος, δύναται δὲ καὶ αὐτὸς μετ' αὐτοῦ τὰ πράγματα πωλεῖν, ἵνα ἐκ τῆς πρόσεως κατὰ ἀναλογία πάντες λάβωσιν.

ν'. Ἐὰν τις χρεωστῶν λεγάτα ^{h)} τελευτήσῃ, καὶ αὐτὸς δὲ ἑτέροις καταλίπη ⁱ⁾ λεγάτα, πρῶτον ^{k)} λαμβάνουσιν οἱ λεγατάριοι, οἷς ἐχρεώσται, καὶ μετ' αὐτοὺς ^{l)} οἱ λεγατάριοι, οἷς αὐτὸς ^{m)} ἐλεγάτευσεν.

να'. Ἐὰν τις χρεωστῶν κληρονομήσῃ ἕτερόν τινα χρεωστοῦντα, καὶ διαπιπρόσκηται ⁿ⁾ ἢ οὐσία αὐτοῦ ^{o)}, ἐν ἣ ἔστι καὶ ἡ ^{p)} τοῦ τελευτήσαντος κληρονομία, δεχόμεθα τοὺς δανειστάς τοῦ τελευτήσαντος ἀξιούντως λαβεῖν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ὥστε τὴν οὐσίαν τοῦ κληρονόμου τοῖς δανεισταῖς αὐτοῦ ἀπομείναι. τοῦτο δὲ λέγομεν, ὅτε μὴ ἐπελέξαντο ^{q)} οἱ κληρονομαῖοι δανεισταὶ τὴν τοῦ κληρονόμου πίστιν, καὶ ἐνήγαγον αὐτῶ, ὡς ὀφειλόντες ^{r)} ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ πληρωθῆναι, ἀλλ' ἔξ ἀνάγκης ὡς κατὰ κληρονόμον ἐάνησαν.

νβ'. Ἐὰν κεχρεωστημένος τις παρὰ τοῦ ποιήσαντος ἔκστασιν πάλιν ἐναγάγῃ αὐτῶ, ἀντιτίθῃσιν ἐκείνος παραγραφήν λέγουσαν, ἀλλ' εἰ μὴ ἐξέστη· εἰ μὴ ἔρα ἐπεκτῆσάτο τι ἰκανόν. οἱ δὲ μετὰ τὴν ἔκστασιν αὐτῶ συναλλάξαντες καλῶς αὐτῶ ἐνάγουσι καὶ χωρὶς ταύτης τῆς παραγραφῆς.

νγ'. ^{s)} Οὐκ ἀναγκάζεται εἰς ἐκ τῶν δανειστικῶν λαβεῖν τὴν οὐσίαν τοῦ χρεώστου καὶ πᾶσι ποιῆσαι τὸ ἰκανόν.

rum facere potest, curator bonis datur, ut quaedam ipse vendat, et aes alienum, quod ex poena crescit, exsolvat; sicuti fit et cum venter, in possessionem mittitur, aut pupillus tutorem non habet.

XLVI. Haec in curatore bonorum observantur, ut *L. 2. pr. §. 1. D. XLII. 7.*

et ut omnia, quae ab eo facta sunt, rata sint, eique et in eum actiones utiles competant: et si quem constituerit ad agendum vel defendendum, ut nomine eius cautio praestetur, non eius nomine, qui bonorum venditionem patitur.

Si vero plures sint curatores, ait in solidum eos *§. 2.* agere et conveniri, nisi per regiones diversas sint constituti.

Invitus curator bonorum non fit, nisi ex magna *§. 3. 4.* causa iussu Imperatoris: neque necessario creditor defuncti.

Si tres facti sint curatores bonorum, et in eum, *§. 5.* qui nihil tetigit, actio datur, nisi invitus factus sit.

XLVII. Creditor, in quem vult curatorum, agit: *L. 3. D. eod.* et quisvis eorum in solidum agit.

XLVIII. Bonis per curatorem distractis nullum *L. 4. D. eod.* ex testamento auxilium habebit, qui creditores fraudare voluit.

XLIX. Si debitor decoxerit et quidam a creditoribus *L. 5. D. eod.* electus sit, qui bona distrahat, et quod redactum est, pro rata portione iis solvat, et postea repertus fuerit quidam creditor, non agit quidem adversus curatorem, sed et ipse una cum illo bona vendere potest, ut ex venditione omnibus pro portione satisfiat.

I. Si debitor legatorum decesserit, et ipse aliis *L. 1. C. VII. 72.* legata reliquerit, primo loco satisfaciendum est legatariis, quibus ipse debebat, et post eos legatariis, quibus ipse legavit.

II. Si quis aeri alieno obnoxius alii cuidam aere *L. 2. C. eod.* alieno obruto heres extiterit, et vendantur bona eius, in quibus etiam defuncti hereditas est, admittimus creditores defuncti postulantes suscipere bona eius, ut bona heredis creditoribus eius serventur. Hoc autem dicimus, cum creditores hereditarii heredis fidem non elegerunt, nec egerunt cum eo, quasi ex bonis eius satisfieri eis debeat, sed ex necessitate tanquam adversus heredem egerunt.

III. Si creditor eius, qui bonis cessit, iterato eum *L. 3. C. eod.* conveniat, ille exceptionem opponit sic conceptam, at nisi bonis cessi: nisi si quid sufficiens adquisierit. Qui vero post cessionem bonorum cum eo contraxerunt, recte conveniunt eum, non obstante hac exceptione.

III. Unus ex creditoribus bona debitoris susci- *L. 4. C. eod.* pere et omnibus satisfacere non compellitur.

z) Sic Fabr. Cod. Coisl. μὴ δὲν. a) Sic Fabr. Cod. Coisl. τὰ αὐτά. b) Sic Fabr. Cod. Coisl. πάντα τὰ παρ' αὐτοῦ. c) φησὶν Fabr. Deest in Cod. Coisl. d) Sic Fabr. Cod. Coisl. δοθῶσι. e) Cod. Coisl. παρόπαν ἀρμόμενος. Fabr. παραρμόμενος. Ultima lectio haud dubie ex prioribus corrupta est; quamobrem παρόπαν ἀρμόμενος in textum recepi. f) Sic Fabr. Cod. Coisl. οὐδὲμίαν. g) Textus Digestorum: ex ante gesto. Graeci autem legerunt, ex testamento, idque reddiderunt ἐκ διαθήκης. Sed male se habet haec Graecorum lectio; licet in ea Fabr. et Cod. Coisl. conspirant. Differentiam lectionis Digestorum et Basilicorum iam notavit Hoffmannus Meletem. Diss. XXIIX. §. 9. h) Theod. λεγάτα, et sic postea. i) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. καταλίπη. k) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. πρῶτοι. l) Sic Fabr. et Cod. Coisl. Theod. μετὰ ταῦτα. m) αὐτὸς deest apud Theod. n) Sic Cod. Coisl. Fabr. διαπιπρόσκηται. o) Cod. Coisl. ἢ οὐσία αὐτοῦ. Fabr. τὴν ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ. p) Sic Fabr. Cod. Coisl. male ὁ. q) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐπελέξαντο. r) Cod. Coisl. ὀφειλόντες. s) Cap. 53. totidem verbis extat apud Theod.

I. 5. *cod.* I. 72. *cod.* νδ'. Εἰ ὅτι μὴδεὶς ἐστὶ κληρονόμος τοῦ χρεωστοῦν-
τος καὶ ὁ δημόσιος μὴ ὡς καταδέχεται ὅτι τὴν οὐσίαν
αὐτοῦ, καλῶς αὐτὴν οἱ δανεισταὶ λαμβάνουσιν.

I. 6. *cod.* νε'. Ὁδὸν καλῶς αἰτοῦσιν οἱ δανεισταί, ἀντὶ τοῦ
χρέους προσκυρωθῆναι αὐτοῖς τὰ πράγματα τοῦ ἰδίου
χρεώστου. ἀλλ' εἰ μὲν ὡς εἰσὶ τινες ἐν τῇ ὑποθήκῃ προ-
γενέστεροι, ἐκεῖνοι προτιμῶνται· ἐὰν δὲ μὴδεὶς ἔχη ὡς
ἐποθήκην, τότε οὐκ ὀφείλουσι ζητῆσαι τὴν δεσποτείαν
τῶν τοῦ χρεώστου πραγμάτων, ἀλλ' ὀφείλουσιν αἰτῆσαι
τὸν ἄρχοντα καὶ γενέσθαι ἐπὶ νομῆς τῶν πραγμάτων.

I. 7. *cod.* νς'. Γυνή τις κεχρεωσθεμένη παρὰ τοῦ ἰδίου θείου ὡς
ἐκληρονόμησεν αὐτὸν εἰς τρίτον μέρος. καὶ λέγει ἡ διά-
ταξις· ὅτι, ἐὰν ἡ μή ἰδικῶς ἐκέλευσε, μὴδὲν ἀπαιτῆσαι
ὡς ἔχουσαν ὡς τὸ τρίτον μέρος τῆς οὐσίας ἀντὶ τοῦ
χρέους, δίνεται ἀπὸ τῶν συγκληρονόμων αὐτῆς τὸ δι-
μοῖρον τοῦ χρέους ἀπαιτῆσαι. εἰ δὲ ἄποροι εἴσιν οἱ συγ-
κληρονόμοι, καλῶς αἰτεῖ διαχωρισμὸν τῆς οὐσίας τοῦ
τελευτήσαντος, ἵνα ἐξ αὐτῆς ὡς ἀποπληρωθῇ.

I. 8. *cod.* νζ'. Οἱ δανεισταὶ πεμφθέντες εἰς νομὴν τῶν ὡς
πραγμάτων οὐ γίνονται δεσπόται.

I. 9. *cod.* νη'. Ἡ διάταξις φησιν, ὅτι καὶ ὁ ἀπὸ τῆς ἐπὶ πρά-
γμασι διοικήσεως χρεωστῶν παρασχεῖν, εἰ μὴ φαίνεται
καὶ οὐ διεδικεῖται, πάσχει διάπρασιν τῶν ἰδίων πρα-
γμάτων.

I. 10. *cod.* νθ'. Ἐζητεῖτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς, εἰ τινες γένοιντο ὡς
ἐπὶ νομῆς τινῶν πραγμάτων τοῦ ἀπόντος, εἴγε δύναν-
ται καὶ οἱ ἕτεροι οἱ μὴ γένομενοι ἐπὶ νομῆς τῶν πρα-
γμάτων αὐτοῦ κοινωνῆσαι τοῦτοις περὶ τῶν πραγμά-
των πράσιν. κελεύει ὁδὸν ἡ διάταξις, πάντας μετέχειν
τῆς πράσεως, ἐὰν οἱ μὲν παρόντες εἴσω διετίας ἐζητήσαν
γενέσθαι κοινωνοὶ αὐτῶν, οἱ δὲ ἀπόντες εἴσω τετραε-
τίας. ἀναγκάζονται δὲ καὶ οὕτω τὴν ἀναλογίαν τῶν
δυσπαρηθέντων τοῖς προλάβουσι καταβαλεῖν, πιστευόν-
των ἡμῶν τῷ θεῷ αὐτῶν. χρηθὲν οὐδὲν αὐτοῖς μετὰ τοῦ-
τον τὸν χρόνον κατὰ τοῦ ἰδίου χρεώστου κινεῖν τὰς ἀρ-
μοζούσας αὐτοῖς ἀγωγάς. ἐὰν δὲ ἐπώλησαν τὰ πράγματα
οἱ δανεισταί, ἢ εἰς ἕτερα πρόσωπα μετήνεγκαν τὸ ἰδίον
δικαίον (πολλάκις ἕτεροις τὰ πράγματα παρασχόντες
καὶ τὸ χρέος ἀποπληρωθέντες), εἴτι περιττὸν λάβωσι,
τοῦτο χρηθὲν παρόντων ταβουλαρίων ὡς σφραγίσαι, καὶ ἐν
ιεροῦ τόπῳ ἀποθέσθαι, ἵνα ἐὰν ὡς ἀναφανῆ μεταγενέ-
στερος δανειστής, πάθῃ τὸ ἱκανόν· μὴ ζημιουμένων
δὲ τῶν οἰκονόμων, ἢ τοῦ κειμηλιάρχου ὡς χρηθὲν τὸν ἄρ-
χοντα προστάττειν ὡς, τὸν δεύτερον δανειστὴν ἐκ τῶν
ἀποκειμένων ἀποπληρωθῆναι. χρηθὲν δὲ ἐκμαρτύριον γίνε-
σθαι ὡς, εἴτε μόνον τὸ χρέος, εἴτε πλέον ἔλαβεν ὁ πρῶ-
τος δανειστής, εἴτε ἦτον, ἵνα τὰ λοιπὰ ἀποτεθῶσιν·
ὁμνήντος τοῦ προτέρου δανειστοῦ, ὅτι οὔτε κατὰ χά-
ριν, οὔτε κατὰ δόλον ἦτον τοῦ δικαίου τιμήματος ἔλα-
βεν, ἀλλ' ὅσον ἠδυνήθη μετὰ πάσης σπουδῆς κομι-
σασθαι.

LIV. Si nullus debitori heres extet et bona eius
fiscus accipere nolit, creditores recte ea suscipiunt.

LV. Pro debito creditores addici sibi bona debi-
toris sui non iure postulant. Sed si quidam credi-
tores hypothecarii priores sint tempore, illi potiores
sunt: si vero nemo hypothecam habeat, vindicare do-
minium rerum debitoris non debent, sed Praetorem
precibus adire et in possessionem bonorum mitti.

LVI. Mulier quaedam creditrix patris sui, ei pro-
triente heres extitit: et constitutio ait, si ab eo quic-
quam exigere specialiter prohibita non sit, quasi pro
debito trientem bonorum habeat, a coheredibus suis
debitum pro besse exigere posse. Sin autem cohere-
des solvendo non sint, recte petit separationem bono-
rum defuncti, ut ex iis sibi satisfiat.

LVII. Creditores in possessionem bonorum missi
domini non fiunt.

LVIII. Constitutio ait, ex administratione rerum
obligatum, si non praesto sit et non defendatur, ven-
ditionem bonorum suorum pati.

LIX. Apud veteres quaestio orta fuerat, si quidam
missi sint in possessionem bonorum quorundam ab-
sentis, an ceteri quoque, qui in possessionem bonorum
eius missi non sunt, communionem cum his in rerum
venditione habere possent. Praecipit igitur constitutio,
ut omnes venditionis participes sint, si quidem
praesentes intra biennium desideraverint, communionem
habere cum iis, absentes autem intra quadriennium.
Coguntur autem et sic his, qui possessionem occu-
parunt, pro rata expensas solvere, iuriurando eorum
nobis fidem habentibus. Post hoc tempus igitur ad-
versus debitorem suum competentes sibi actiones mo-
vere debent. Sin autem creditores res vendiderint,
vel in alias personas ius suum transtulerint (plerum-
que res aliis tradentes et quod sibi debetur consecuti),
si quid superfluum acceperint, hoc necesse est praesentibus
tabulariis obsignare et in loco sacro deponere, ut si postea
creditor appareat, et hoc ipsi satisfiat: ne autem economi
vel cimeliarcha damnnum patiantur, Praeses iubere debet,
creditori posteriori expensam depositis satisfieri. Attestatio
autem fieri debet, sive quod debetur, duntaxat, sive plus,
sive minus prior creditor acceperit, ut residuum deponatur:
iusiurandum priore creditore praestante, se neque per
gratiam, neque dolo interveniente minus iusto pretio
acceperit, sed id, quod cum omni studio potuerit invenire.

z) Theod. ἐὰν. Habet totum cap. 54. u) Theod. οὐ. v) Theod. καταδέχεται. w) Cap. 55. totum apud Theod. x) Fabr. et Theod. μὲν. Cod. Coisl. μὴν. y) Theod. ἔχει. z) Sic Fabr. Cod. Coisl. παρὰ θείου τοῦ ἰδίου. a) Fabr. ἔν. Cod. Coisl. ἐὰν. An corruptum ex ἐὰν. b) Fabr. ἔχουσαν. Cod. Coisl. ἔχουσα. Sed praepitacet ἔχουσαν, propter praecedens ἐκέλευσε. c) Sic Fabr. Cod. Coisl. αὐτῆς. d) τῶν Fabr. et Theod. Deest in Cod. Coisl. e) Theod. qui cap. 59. totum habet, γένωνται. Partem huius const. citat Balsamon Paratit. I. 2. in Foelli Bibl. Iur. Canon. T. II. p. 1252. Quid sibi velit Leunclavius, qui ad marg. notat, non extare L. 10. C. VI. 72. non intelligo. f) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. ταβουλαρίων. g) Theod. κῆν. h) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. κειμηλιάρχου. i) Theod. πράττειν. k) Theod. γενέσθαι.

ΤΙΤΛΟΣ Η΄.

Τὰ εἰς περιγραφὴν τῶν δανειστῶν γεγονότα¹⁾,
ἵνα ἀποκαταστῶσιν.

α'. Δέγει ὁ πραιτωρ· εἰ πρὸς περιγραφὴν πραγμῶν τι πρὸς τὸν οὐκ ἀγνοήσαντα, ὁ κοινώτωρ τῆς οὐσίας ἢ ὃ προσήκει, καὶ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴν ἔξει οὐτίλλαν^{m)} ἐν τὸς ἐνιαυτοῦ, ἐν ᾧ ἡδύνατο κινεῖν, καὶⁿ⁾ κατὰ τοῦ περιγράψαντος.

Ἡ δὲ περιγραφὴ ἐπὶ πάσης νοεῖται^{o)} ἐκποιήσεως ἢ συναλλάγματος, εἴτε πρῶγμα ἐξεποίησεν, εἴτε^{p)} ἀποχρῆ^{q)} ἢ συμφώνῳ τινὰ ἡλευθέρωσε.

β'. Ἡ ἐνέχυρα εὐλόγησε, κἄν τινα τῶν δανειστῶν προετίμησεν.

γ'. Ἡ καὶ παρέσχε τινὶ τούτων παραγραφὴν, ἢ ἑαυτὸν ἐνοχον ἐποίησεν, ἢ χρήματα ἔδωκεν, ἢ ἐπίτηδες οὐκ ἦλθεν εἰς δικαστήριον, ἢ ὑπέσχετο τὰ ἀπὸ καταδίκης ἐκβιβασθῆναι^{s)}, ἢ μὴ ἀπειθήσαντος ἡλευθέρωσθαι τῷ χρόνῳ ὁ χρεώσεως, ἢ ἀπώλεσε χρῆσιν καρπῶν^{t)}, ἢ δουλείαν.

δ'. Ἡ ὁ ἐχορῆν, οὐκ ἐποίησεν, οἷον οὐκ ἐχρήσατο τῇ^{u)} δουλείᾳ.

ε'. Ἡ ἀπρονοήτῳ^{v)} τι ἐποίησεν.

ς'. Ἐτερον, εἰ ἐπίτηδες οὐκ ἐκέρδανεν· ὁ γὰρ ἐλαττωτῶν, οὐχ ὁ μὴ αὐξῶν τὴν οὐσίαν ὑπόκειται τῷ δόγματι· ὡς ὁ μὴ πειθαρχῶν αἰρέσει, καὶ ἀπολλύς τὴν ἐπερωτήσιν· ὁ ἀπορρίπτων κληρῶν, ἢ λεγάτων, ἢ αὐτεξούσιον ποιῶν υἱὸν γραφέντα κληρονόμον, οὐχ ὑποπίπτει.

Ὁ δοῦλον γραφέντα κληρονόμον ἐκποιῶν, ἵνα κελεύσει τοῦ ἀγοραστοῦ προσέλθῃ, εἰ μὲν ἐν τῷ κλήρῳ γέγονεν ἡ ἀπάτη, οὐχ ὑπόκειται· εἰ δὲ ἐν τῇ πράσει, ἀνατρέπεται τὸ πραχθέν, ὡς περ εἰ καὶ^{w)} ἡλευθέρωσεν αὐτὸν διὰ βλάβην.

Ὁ χρεὸς λαβῶν οὐ περιγράφει· τὸ γὰρ δόγμα πρὸς τὰ χωρὶς ἄρχοντος ὄρε^{x)}, οἷον πρὸς ἐνέχυρα καὶ πράσεις.

Εἰ μὲν πρὶν νομὴν ὑποστῆς^{x)}, ἔδωκε δανειστῇ, κἄν ἤδει σε ἄπορον, οὐχ ὑποπίπτει. ὁ δὲ μετὰ τὴν νομὴν λαβῶν συμμερίζεται τοῖς λοιποῖς δανεισταῖς. ὁμοιοὶ γὰρ πάντες λοιπὸν εἰσιν.

Ὁ ἐν εἰδήσει τοῦ ἀπατάσθαι τοὺς δανειστάς ποιῶν τι πρὸς βλάβην ὑποπίπτει· οὐχ^{y)} ὁ ἀγνοῶν ἢ συναινέ-

TITULUS VIII.

Quae in fraudem creditorum facta sunt, ut restituantur.

I. Ait Praetor: Si fraudationis causa quid gestum erit cum eo, qui fraudem non ignoraverit, curator bonorum, vel is, cuius interest, intra annum, quo experiri potuerit, actionem utilem tam adversus eum, quam adversus fraudatorem habebit. L. 1. pr. D. XLII. 8.

Fraus autem intelligitur in omni alienatione vel contractu, sive rem alienavit, sive acceptilatione vel pacto aliquem liberavit. §. 2.

II. Et si pignora liberavit, vel quem creditorum praeponit. L. 2. D. eod.

III. Vel cuidam eorum exceptionem praebuit, vel se ipsum obligavit, vel pecuniam dedit, vel data opera ad iudicium non adfuit, vel passus est, in condemnationem deducta executioni mandari, aut eo non petente debitor tempore liberatus est, vel usumfructum amisit, aut servitutum. L. 3. D. eod.

IV. Vel non fecit, quod facere debebat, ut puta, si servitute usus non fuerit. L. 4. D. eod.

V. Vel si quid pro derelicto habuerit. L. 5. D. eod.

VI. Aliud est, si quid data opera non acquisivit: qui enim deminuit patrimonium suum, non, qui non auget, edicto subiicitur: sicut nec qui conditioni non paret et commodum stipulationis amittit. Qui repudiat hereditatem aut legatum, aut filium heredem scriptum emancipat, in edictum non incidit. L. 6. pr. §. 1-4. D. eod.

Qui servum heredem scriptum alienat, ut iussu emtoris adeat, si quidem in hereditate fraus facta sit, edicto non subiicitur: si vero in venditione, quod gestum est, revocatur, quemadmodum et si in fraudem eum manumisisset. §. 5.

Qui debitum recipit, fraudem non facit: edictum enim ad ea spectat, quae sine Praetore fiunt, ut puta ad pignora venditionesque. §. 6.

Si quidem, priusquam bona tua possiderentur, pecuniam creditori numerasti, quamvis scierit, te solvendo non esse, tamen non incidit in edictum. Qui vero post bona possessa debitum recipit, cum creditoribus ceteris illud communicat: iam enim par omnium conditio est. §. 7.

Qui sciens fraudari creditores aliquid fecit in fraudem eorum, incidit in edictum: non, qui igno-

1) Index titulorum Coislinianus addit περί τοῦ χρεώστου. m) Theod. pro οὐτίλλαν habet ὀρισμένην. n) καὶ deest apud Theod. et verba sequentia cum prioribus nullo interpunctionis signo addito coniuncta sunt, ita ut sententia eorum apud Theod. haec sit: et adversus ipsum actionem utilem habebit intra annum, quo experiri poterat adversus fraudatorem. Sed haec probari non possunt. o) νοεῖται apud Theod. deest. p) Theod. pro εἴτε habet ἢ. q) Cap. 2. totidem verbis habet Theod. r) Cap. 3. totum apud Theod. s) In textu Digestorum legitur vel litem mori patiatur: quod referendum est ad antiquam illam litem praescriptionem lege Iulia iudiciaria introductam, de qua agit Gai. IV. 103. Hoc autem Graeci plane non expresserunt. Imo substituerunt: ἢ ὑπέσχετο τὰ ἀπὸ καταδίκης ἐκβιβασθῆναι: quod sic explicio, ut Fabrotus: vel passus est in condemnationem deducta executioni mandari; ita ut fraus adversus creditores commissa in eo cernatur, quod debitor sententiae sese statim subiecerit, nulla appellatione interposita. t) καρπῶν deest in Cod. Coisl. u) τῇ deest in Cod. Coisl. v) In lectione ἀπρονοήτῳ omnes, etiam Theod. qui cap. 4. et 5. habet, conspirant. Sed ἀπρονοήτῳ est proprie improvisus, non derelictus. Ita tamen fortasse sensus, quem huic verbo Basilicorum compilatores tribuerunt, elici poterit, si ἀπρονοήτῳ ita explicemus: οὐτινος οὐκ ἔχει τις πρόνοιαν; cuius curam quis non gerit. Ita ἀπρονοήτῳ in Basilicis dici expositus, auctor est du Fresne in Gloss. med. et infim. Graecital. s. v. ἀπρονοήτῳ. Προνοήτῳ τι ποιῶν ergo est, efficere, ut curam rei alicuius amplius non geramus, mittere rem, derelinquere. w) Cod. Coisl. καὶ εἰ. Fabr. εἰ καὶ. x) Cod. Coisl. πρὶν ἢ κ. τ. λ. Fabr. πρὶν νομὴν ὑποστῆς. Theod. qui totam §. 7. habet, πρὸ τοῦ νομὴν ὑποστῆσαι. y) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. qui §. 8. 9. habet, οὐχ.

σει τῶν δανειστῶν πρῶτων τι πρὸς τὸν περιγραφῆσαι
βουλόμενον.

§. 10. Εἰ ^{z)} πρὸς ἄνηθον πραχθῆ τι ἐπὶ περιγραφῆ, ἀνα-
τρέπεται.

§. 11. Εἰ ἀπὸ περιγραφῆτος λάβω δωρεάν, κἂν ἡγρόνουν,
ὅτι βλάπτονται ^{a)} οἱ δανεισταί, εἰς ὅσον γέγονα πλου-
σιώτερος, ὑπόκειμαι.

§. 12. Εἰ δοῦλος εἰδὼς παρὰ ^{b)} ἄπθρον τι λάβῃ, εἰ μὲν
ἡγρόνους ὁ δεσπότης, δίδωσιν, ὃ ἐκέραθεν ὁ δοῦλος ἄχοι
τοῦ πεκουλίου αὐτοῦ· ἢ εἰς ^{c)} ὅσον ἐστράφη περὶ τὰ
πράγματα αὐτοῦ. τὰ αὐτὰ ^{d)} καὶ ἐπὶ υἱοῦ ὑπέξουσίου.
εἰ δὲ ἦδει ὁ δεσπότης, αὐτὸς ἀπαιτεῖται.

§. 13. Εἰ ἀναγκῆος κληρονόμος λεγάτα δῶ, εἴτα διάπρα-
σις γένηται ^{e)}, οὐτίλεια ^{f)} δίδεται κατὰ τῶν λεγατα-
ρίων ^{g)}, κἂν ἡγρόνουν.

§. 14. Ὁ δὲ ἐνιαυτὸς οὐτίλεις ἐστὶ, καὶ ψηφίζεται ἀπὸ
τῆς ἡμέρας τῆς πρῆσεως ^{h)}.

L. 7.
D. XI. II. 8. ζ'. ⁱ⁾ Εἰ πρὸς περιγραφῆν δανειστῶν μου ἐλάττονος
πωλήσω ἀγρόν, ἀνατρέπεται τὸ πραχθέν, κἂν μὴ ἀνα-
δοθῆ ἢ τιμῆ.

L. 8.
D. eod. η'. Εἰ μέντοι φαίνονται τὰ δοθέντα νομίματα,
ἀναδίδονται.

L. 9.
D. eod. θ'. ^{k)} Ὁ ἐπὶ περιγραφῆ ^{l)} τῶν δανειστῶν ἐν εἰδήσει
ἀγοράσας εἰ ἐτέρω πωλήσει καλῆ πίστει ἀγοράζοντι, ἀν-
τὸς μόνος εἰς τὸ πᾶν ἐνέχεται, οὐκ ὁ ἀγοράσας ^{m)} παρ'
αὐτοῦ· ὡς περ οὐδὲ ὁ ἐν ἀγνοίᾳ παρὰ τοῦ χρεώστου
ἀγοράσας.

L. 10. pr.
§. 1. D. eod. ι'. ⁿ⁾ Λέγει ὁ πρῶτος· ὅσα τις διὰ βλάβην δανει-
στῶν εἰδότης σου μετὰ σοῦ ^{o)} ἔπραξεν, εἰ μὴ παρήλθεν
ἐνιαυτὸς οὐτίλεις ^{p)}, ἀποκατάστησον ^{q)}. ἐστ' ὅτε δέ,
κἂν μὴ ἔγνωσ, ὑπόκεισαι ἱμφάκτουμ ἀγωγῆ ^{r)}, ἢ δὲ
ἀνάκλησις τοῦ πραττομένου γίνεται, εἰ αὐτοὶ ^{s)} οἱ δανει-
σταί, οὓς ἠθέλησε ^{t)} βλάψαι, πιπράσκουσι τὰ τοῦ
χρεώστου πράγματα· εἰ γὰρ ἐκείνους ἐπλήρωσεν, ἄλ-
λους δὲ ἔχει, εἰ μὲν ἀπλουστερον τοῦτο ἔπραξεν, ἀργεῖ
ἢ ἀνάκλησις. εἰ δὲ τὰ χρήματα τῶν δευτέρων τοῖς πρῶ-
τοις δέδωκεν ^{u)}, ἀνατρέπεται.

§. 2. 3. Ὁ λέγει ὁ παῖτωρ, εἰδότης, συνειδότης ἐστὶ καὶ
μετασχόντος τῆς βλάβης· οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸ εἰδέναι με,
ὅτι ὁ συναλλάσσω μοι δανειστὰς ἔχει. εἰ δὲ μὴ σύνουδα
μὲν τῆ περιγραφῆ, διαμαρτυρηθεὶς ^{v)} δὲ ὑπὸ ^{w)} τῶν
δανειστῶν ἡγόρασα, ὑπόκειμαι τῆ ἱμφάκτουμ ^{x)}.

§. 5. Ἐὰν κηδεμόνος εἰδότης ἀγοράσωσιν οἱ παρ' αὐτοῦ
φροντιζόμενοι, εἰς ὅσον ἐγένοντο πλουσιώτεροι, βλά-
πτονται.

§. 6. 7. 8. Κἂν εἰς μόνος ὑπῆ δανειστής ἢ περιλειφθῆ, χώρα
τῆ ἀγωγῆ ταύτη. εἰ ὁ συναλλάσσω ἐνα οἷδε περιγρά-
φεισθαι, ἕτερον δὲ οὐ, καὶ οὕτως χώρα τῆ ἀγωγῆ,
πλὴν εἰ μὴ ἐκεῖνος ἐπαθε τὸ ἰκανόν. οὐκ ἀκούεται δὲ
λέγων, ὅτι ὃν οἶδα δανειστήν, ἀπαλλάττω ^{y)}.

§. 9. Εἰ τὰ τοῦ κληρονόμου τοῦ βλάποντος πιπράσκον-
ται, ἀργεῖ ^{z)} ἢ ἀγωγῆ.

rat, aut qui consensu creditorum aliquid agit cum eo,
qui fraudare vult.

Si quid cum pupillo gestum sit in fraudem, re-
vocatur.

Si donationem a fraudatore accepero, quamvis
ignoraverim, fraudari creditores, quatenus locuple-
tior factus sum, teneor.

Si servus sciens ab eo, qui solvendo non est,
quid acceperit, si quidem dominus ignorabat, resti-
tuit, quod servus lucratus est, peculiotenus: vel qua-
tenus in rem eius versum est. Eadem et in filio-
familias. Sed si dominus sciebat, ipse convenitur.

Si heres necessarius legata solverit, et postea bo-
norum venditio fiat, utilis actio adversus legatarios
datur, etiamsi ignoraverint.

Annus utilis est et computatur ex die vendi-
tionis.

VII. Si in fraudem creditorum meorum minore
pretio fundum vendidero, revocatur, quod gestum est,
etiamsi pretium non reddatur.

VIII. Si tamen nummi soluti extant, redduntur.

IX. Is, qui in fraudem creditorum sciens rem
emit, si alii bona fide ementi vendiderit, ipse solus
in solidum tenetur, non is, qui ab eo emit: quemad-
modum nec is, qui ignorans a debitore emit.

X. Ait Praetor: Quae quis in fraudem creditorum
sciente te tecum fecit, si non praeteriit annus utilis,
restituas. Interdum autem, etsi non scivisti, in fa-
ctum actione teneris. Eius autem, quod factum est,
revocatio fit, si hi creditores, quos fraudare voluit,
bona debitoris vendunt: nam si his satisfecit, alios
autem habet, si quidem paulo simplicius id fecit, ces-
sat revocatio: sin autem pecuniam posteriorum prio-
ribus dedit, revocationi locus est.

Quod ait Praetor, *sciente*, est, conscio et frau-
dem participante: non enim sufficit, me scire, eum,
quocum contraho, creditores habere. Si vero fraudis
consciens non fui, sed testato a creditoribus conven-
tus emi, teneor in factum actione.

Si tutore vel curatore sciente hi, qui sub eo
constituti sunt, emerint, in quantum facti sunt locu-
pletiores, damnum patiuntur.

Etsi unus tantum creditor sit vel remanserit,
huic actioni locus est. Si is, qui contrahit, unum
scit creditorem fraudari, alium vero ignorat, adhuc
locus est actioni, nisi illi, quem scit, satisfactum sit.
Non autem auditur, qui dicit: quem scio creditorem,
absolvo.

Si heres fraudatoris bonorum venditionem patia-
tur, cessat actio.

z) §. 10. habet totidem verbis Theod. a) Theod. περιγραφονται. b) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. παρ' ἀπόρον.
c) εἰς deest apud Theod. d) Theod. pro τὰ αὐτὰ habet ταῦτα. e) Haec verba εἰ ἀναγκῆος — γένηται, addit Cod. Coisl.
et Theod. Desunt apud Fabr. Theod. λεγάτα habet. f) Theod. ἀγωγή ἐνιαυσιαία. g) Theod. ληγαταρίων. h) Theod. sic:
ὃ δὲ ἐνιαυτὸς συναπὸς ψηφίζεται ἀπὸ ἡμέρας τῆς πρῆσεως. i) Cap. 7. totidem verbis apud Theod. et in Syu. p. 72.
k) Cap. 9. totidem verbis habet Theod. et Syn. p. 72. l) Syn. γραφή. m) Syn. ἀγοράζων. n) Cap. 10. pr. in Syn. p. 73.
o) μετὰ σοῦ deest in Syn. Supplevit Labbaeus Obs. et Emendat. ad Syn. Basil. Lib. VII. p. 11. p) Theod. pro οὐτίλεις
habet συναπὸς. q) Syn. ἀποκατάστασιν. Leuncl. ἀποκαταστήσεις. r) Theod. τῆ ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἀγωγῆ. s) Theod. αὐτῶ.
Syn. οἱ αὐτοί. t) Theod. ἠθέλησας. Syn. ἠθέλησαν. u) Theod. ἔδωκεν. v) Inde a syllabis τυρηθεὶς usque ad finem haec
alia manu addita sunt apud Theod. w) Theod. ἀπό. x) Theod. ὑπόκειμαι τῆ περὶ τοῦ πράγματος ἀγωγῆ. y) Sic Fabr. Cod.
Coisl. ἀπαλλάττω. z) Sic recte Fabr. Cod. Coisl. male ἀρκεῖ.

Υἱὸς ἢ ἔξωτικὸς κληρονόμος εἰς ἑμμίξιν ἢ εἰς ^{a)} ὑπεξέλευσιν κληρονομίας βλάβας δανειστάς, καὶ διὰ τῆς εἰς ἀκέραιον ἀποκαταστάσεως ἀποστὰς τοῦ κλήρου, οὐτικίως ^{b)} ἐνάγεται. δοῦλος δὲ ἀναγκαῖος, εἰ μὲν εὐ-
θὺς ἐπράθη παρὰ τῶν δανειστῶν τὰ πράγματα, ἢ συμ-
φωρησάντων αὐτῶν ἐμμίξιοι, καὶ ἢ αὐτοῦ καὶ ἢ τοῦ
διαθεμένου περιγραφῆ ^{c)} ἀνατρέπεται. εἰ δὲ κατεδέξαντο
αὐτὸν οἱ δανεισταί, ἢ ὡσανεὶ ἐπίστευσαν αὐτῷ τόκους
λαβόντες, ἢ παρὰ τοῦ διαθεμένου πράσις καὶ μόνου
οὐκ ἀνατρέπεται ^{d)}.

Εἰ ἀνήβου ἢ νέου κληρονομήσαντος τὸν πατέρα
καὶ τελευτήσαντος ἢ οὐσία πραθῆ, καὶ χωρισμὸς αἰτη-
θῆ, ἀνατρέπεται ἢ ἀπάτη καὶ ἢ αὐτοῦ, καὶ ἢ τοῦ κη-
δεμόνος αὐτοῦ.

Εἰ τῷ ἐπὶ ἡμέραν δανειστῇ ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἄλλων
καταβάλω, χώρα τῇ ἀγωγῇ· καὶ χρόνῳ γὰρ ἀπάτη γί-
νεται ^{e)}. τὸ αὐτὸ καὶ εἰς παλαιὸν χρόνος ἐπὶ βλάβῃ τῶν
ἄλλων δώσω ἐλέγχα.

Ἐὰν ^{f)} γυνὴ ἐπὶ περιγραφῇ δανειστῶν χρεωστοῦντι
τῷ ἀνδρὶ ποιῆσῃ ἀποχὴν ὀνόματι προικῶς, ὅλον τὸ
χρέος ἀπαιτεῖται ὁ ἀνὴρ καὶ σβέννεται ἢ προῖξ· οὐδὲ
γὰρ συνίσταται προῖξ ἐπὶ περιγραφῇ δανειστῶν.

Διὰ τῆς ἀγωγῆς ταύτης καὶ χοῖσις καρπῶν καὶ
ἐπερωτήσις ἐτησίας δόσεως ἀπαιτεῖται.

Εἰ ^{g)} τὸν χρεωστοῦντα ἕμοι καὶ ἄλλοις ^{h)} φε-
ρόντα κρατήσω, καὶ ἐξ ὧν ἐπιφέρεται ⁱ⁾ χρημάτων λά-
βω ^{k)} χρέος· εἰ μὲν πρὸ τοῦ πεμφθῆναι τοὺς δανειστάς
εἰς νομὴν, ἀργεὶ ἢ ἱμφακτος ^{l)}· εἰ δὲ μετὰ ταῦτα,
χώραν ἔξει ^{m)}.

Εἰ κατὰ τὴν Μάρκου διάταξιν προσκρυοθῆ τὰ
πράγματα τοῦ τεθνεώτος, διὰ τὸ φυλαχθῆναι τὰς
ἐλευθερίας, οὐ χώρα τῇ ἱμφακτομὶ ταύτῃ ⁿ⁾. εἰς ^{o)}
ἐνιαυτὸς ἀφ' οὗ πραθῆ ^{p)} τὰ τοῦ χρεώστου, ψηφί-
ζεται ^{q)}.

Ἀπαιτεῖται ^{r)} δὲ τοκετὸς καὶ καρποί, ὅσοι ληφθῆ-
ναι ἠδύναντο ἐκ τοῦ περιγράσαντος. ὑπεξαιροῦνται μὲν-
τοι τὰ ἐπ' αὐτοῖς ἀναγκαῖα δαπανήματα ^{s)}, καὶ ^{t)} τὰ
κατὰ γνώμην τῶν ἐγγυητῶν ἢ τῶν δανειστῶν γενόμενα·
γενικῶς γὰρ εἰς τὴν ἀρχαίαν τάξιν καὶ τὰ πράγματα,
καὶ αἱ ἀγωγαὶ καὶ αἱ ἐνοχαὶ ἀποκαθίστανται· καὶ ^{u)}
αἰρετικά, καὶ ὑπὸ ἡμέρων ὡσι ^{v)}. καὶ ἢ τοῦ μέσου και-
ροῦ ὠφέλεια, χωρὶς μὲντοι τόκου τοῦ μὴ ἐπερωτηθέν-
τος ^{w)}· εἰ μὴ τὸ συνάλλαγμα καὶ ἀνεπερώτητον ἀπαιτεῖ
τόκον. τοῖς δὲ ὑπὸ ἡμέρων ἐνόχοις ὁ ἑπολιμπανόμενος
ἀνανεοῦται χρόνος, οὐκ ὅλος ^{x)} ὁ ἐνιαυτός.

Μετὰ ^{y)} ἐνιαυτὸν ^{z)} ἢ ἀγωγή αὐτῆ εἰς τὸ περιελ-
θὸν δίδεται, ἵνα μὴ ἐξ ἀπάτης κερδάνῃ τις, εἴτε εἰς τὸν
βλάβαντα, εἴτε εἰς ἄλλον περιῆλθεν· ἢ καὶ δόλω οὐ
περιῆλθε ^{a)}.

Αἰδεται δὲ κληρονόμοις ^{b)} καὶ διαδόχοις, καὶ κατὰ
κληρονομῶν, καὶ τῶν ὁμοίων.

α'. Μόνον μὲντοι εἰς τὸ περιελθόν.

Si filius aut heres extraneus in immiscendo sese §. 10.
hereditati aut eam aducendo creditores fraudavit, et
in integrum restitutus ab hereditate abstinuit, utili
actione convenitur. Servus autem necessarius, si qui-
dem statim a creditoribus bona vendita fuerunt, vel
paciscentibus ipsis sese immiscuit, et ipsius, et testa-
toris fraus revocatur. Si vero ipsum creditores passi
sunt, aut quasi fidem eius secuti sunt, usuris ab eo
acceptis, solius testatoris alienatio non revocatur.

Si impubes vel adultus patri heres extiterit, eius- §. 11.
que mortui bona veneant, et separatio impetretur, et
fraus eius, et tutoris vel curatoris revocatur.

Si in diem creditori in fraudem reliquorum sol- §. 12. 13.
vero, actioni locus est: fraus enim et in tempore fit.
Idem erit, etsi in vetus creditum in fraudem reliquo-
rum pignora dedero.

Si mulier in fraudem creditorum marito debitori §. 14.
suo acceptum debitum fecerit dotis nomine, totum
debitum a marito exigitur, et dos extinguitur: neque
enim dos in fraudem creditorum constituitur.

Per hanc actionem et ususfructus et stipulatio §. 15.
annuae praestationis exigitur.

Si debitorem meum et aliorum fugientem conse- §. 16.
quar, et ex ea pecunia, quam secum ferebat, debitum
auferam, si quidem ante quam creditores in possessio-
nem missi sint, cessat in factum actio: si vero po-
stea, locum habebit.

Si secundum Marci constitutionem bona defuncti §. 17. 18.
addicta sint libertatum conservandarum causa, huic in
factum actioni locus non est. Annus, ex quo bona
debitoris vendita sunt, computatur.

Petitur autem partus et fructus, qui percipi potue- §. 19—23.
runt a fraudatore. Impensae tamen necessario ero-
gatae inde deducuntur, et quae voluntate fideiussor-
um aut creditorum factae sunt: generaliter enim in
pristinum restituuntur tam res, quam actiones et obli-
gationes, etiamsi conditionales vel in diem sint: et
medii temporis commodum, exceptis tamen usuris,
quae in stipulationem deductae non sunt: nisi talis
sit contractus, ex quo etiam usurae non promissae
peti possunt. In diem autem obligatis tempus, quod
supererat, renovatur, non totus annus.

Post annum haec actio in id, quod pervenit, §. 24.
datur, ne quis ex fraude lucrum capiat, sive ad frau-
datorem, sive ad alium pervenerit, dolove factum sit,
quominus perveniret.

Datur autem heredibus et successoribus, et in §. 25.
heredes et similes personas.

XI. In id tamen duntaxat, quod ad eos pervenit. L. II.
D. XLII. 8.

a) Hoc alterum εἰς Fabr. habet. Deest in Cod. Coisl. b) Sic Fabr. Cod. Coisl. οὐτικίως. c) περιγραφῆ recepi e Cod. Coisl. pro παραγραφῆ, quod habet Fabr. d) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἢ παρὰ τοῦ διαθεμένου καὶ μόνου πράσις ἀνατρέπεται. Sed quae in Cod. Coisl. omissa est negatio, οὐκ, omnimodo servanda est. e) Sic Fabr. Cod. Coisl. γίνεταί περιγραφῆ. f) §. 14. tota est iisdem verbis apud Theod. et in Syn. p. 73. g) §. 16. in Syn. p. 73. h) Syn. ἄλλοις. i) Syn. ἐπερωτήσας. k) Cod. Coisl. addit τὸ, quod deest apud Fabr. l) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἱμφακτος. Syn. ἱμφακτομὶ. m) Syn. ἔξει. n) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἱμφακτομὶ ταύτῃ. o) §. 18. εἰς ἐνιαυτὸς — ψηφίζεται est apud Theod. et in Syn. p. 73. p) Theod. Syn. et Cod. Coisl. διαπραθῆ. Fabr. ut in textu. q) Sic Fabr. Syn. et Theod. Cod. Coisl. ψηφίζεσθαι. r) §. 19—23. apud Theod. s) Haectenus Syn. p. 73. quae habet δύνανται ἐπὶ τοῦ περιγρ. et pro μὲντοι, μὲν. t) Theod. ἢ pro κατ. u) Cod. Coisl. et Theod. ὡςπερ καὶ. Apud Fabr. ὡςπερ deest. v) Sic Fabr. Cod. Coisl. ὡς. Theod. εἰσ. w) Sic recte Fabr. et Theod. Cod. Coisl. ἐπερωτηθέντος. x) Theod. ὅλος. y) §. 24. 25. et cap. II. h. t. habet Theod. et Syn. p. 73. in qua μετὰ deest. z) ἐνιαυτοῦ Syn. a) Syn. περιῆλθεν. b) Theod. κληρονομῶν.

- L. 12. D. XLII. 8. ιβ'. ε) Ὑπεξούσιος ε) ἔχων ἐλευθέρων πεκουλίον διοικήσιν οὐκ ἐπιτρέπεται πρὸς περιγραφὴν δανεισῶν ἐκποιεῖν. εἰ δὲ ἐπέτρεψεν ὁ πατήρ, αὐτὸς ἐνάγεται· οἱ γὰρ τοῦ υἱοῦ δανεισταὶ d) καὶ αὐτοῦ εἰσι, διὰ τὴν περὶ πεκουλίον ἀγωγὴν.
- L. 13. D. eod. ιγ'. ε) Ὁ ἐνέχρον κρατῶν οὐκ ὑπόκειται· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ φυλακῇ νέμεται.
- L. 14. D. eod. ιδ'. Ἡ παροῦσα ἀγωγὴ καὶ δεσποτεία ἀπὸ τῶν νεμομένων ἀνακαλεῖται· καὶ τοὺς ἔχοντας ἀγωγὴν ἀπαίτει ἐκχωρῆσαι. ὅθεν εἰ ἐπέτρεψά σοι, λαβεῖν τι ἀπὸ τοῦ χρεωστουόντος Πέτρω, δεῖ με κατὰ σοῦ τὴν περὶ τῆς ἐντολῆς ἀγωγὴν ἐκχωρῆν τῷ Πέτρῳ. εἰ f) καταγράψω ὑπὲρ θυγατρὸς μου προῖκα ἐπὶ περιγραφῇ δανεισῶν, ἀπαιτεῖται ἢ θυγάτηρ ἐκχωρῆσαι τὴν τῆς προῖκῆς ἀγωγὴν.
- L. 15. D. eod. ιε'. ε) Εἰ ἄπορος ὢν ἐπὶ περιγραφῇ Πέτρου τοῦ δανειστοῦ μου ἐλευθερώσω δούλους ἐν διαθήκῃ, εἴτα πληρώσω Πέτρον, δανείσομαι h) δὲ i) παρὰ ἑτέρου k), ἔφρωνται αἱ l) ἐλευθερία· εἰς γὰρ τὸ ἀνατραπῆναι ταύτας m) καὶ γνώμην καὶ ἀποτέλεσμα δεῖ συνδραμεῖν.
- L. 16. D. eod. ις'. n) Ταῦτα δὲ κρατεῖ, εἰ μὴ οἱ προτεροὶ δανεισταὶ τὰ χρήματα τῶν δευτέρων ἔλαβον.
- L. 17. pr. D. eod. ιζ'. ο) Εἰ χρεώστης ἐπὶ περιγραφῇ δανεισῶν ἐλευθερωθῆ, ἀνατρέπεται τὸ γεγονός.
- §. 1. Εἰ ἔχων δανεισῶν πάντα τὰ πράγματά μου τοῖς φυσικοῖς μου υἱοῖς διωρήσομαι, καλῶς ἐνάγονται· ὁ γὰρ κατὰ χρεῶς πάντα τὰ οἰκία ἐκποιῶν, προλήψει περιγραφῇ ἔστιν p).
- §. 2. Εἰ ἐπὶ περιγραφῇ δανεισῶν τῇ γυναικί μου μετὰ διάλυσιν τοῦ γάμου πρὸ ἐνιαυτοῦ τὰ κινητὰ ἀναδῶ q), εἰς ὅσον διαφέρει, ἀνατρέπεται τὸ πραχθέν· περιγραφῇ γὰρ καὶ ἐν χρόνῳ γίνεται.
- L. 18. D. eod. ιη'. Ἡ τοῦ ἐνεχρόου συγχώρησις ἐπὶ ἀνδρὸς καὶ γαιμετῆς, οὐκ ἔστι δωρεά. εἰ δὲ δανεισταὶ περιγράφονται, καὶ ἐπὶ τούτων, καὶ ἐπὶ παντὸς ἑτέρου διὰ τῆς οὐτιλίας ἀνατρέπεται.
- L. 19. D. eod. ιθ'. Εἰ μητροῦν φιδικόμισσον καταβάλλω r) αὐτεξουσίῳ μου υἱῷ, ὅπερ ἐκελεύσθην μετὰ τελευτῆν μου δοῦναι, καὶ μηδὲ φαλκίδιον παρακρατήσω s), οὐκ ἔδοξα τοὺς δανεισῶν μου περιγράψαι.
- L. 20. D. eod. ι'. Τὸ αὐτὸ ἐπὶ παντὸς χρεώστου φιδικόμισσον u) διδόντος.
- L. 21. D. eod. ια'. Ὁ ἀγοράζων ἀπὸ δανειστοῦ ἀγρόν, εἴγε v) συμφώνησεν ὁ χρεώστης ἐπὶ βλάβῃ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀγορεύοντα περὶ ὁροθεσιῶν, ἀνατρέπει.
- L. 22. D. eod. ιβ'. Τὸ ἓνα τῶν δανεισῶν λαβεῖν ἐνέχρα οὐ δοκεῖ ἐπὶ περιγραφῇ τῶν ἄλλων γενέσθαι, εἰ μὴ τοῦτο δευχθῆ.
- L. 23. D. eod. ιγ'. v) Εἰ συμφωνησάντων τῶν δανεισῶν μέρος λαβεῖν ὑπεξέλθῃ τὴν κληρονομίαν ὁ κληρονόμος, αἱ μὲν ἐλευθερία, εἰ μὴ πρὸς περιγραφὴν κατελείφθησαν, δίδονται· οὐ μὴν τὰ λεγόμενα w), ἀπόρου ὄντος τοῦ κλήρου.
- L. 24. D. eod. ιδ'. Ἄνηβος ἐν τῶν πατρῶν δόξιν δανεισῶν, ἀπέστη τοῦ κλήρου. εἰ μὲν κατὰ χάριν ἔλαβεν ὁ δανειστής,

XII. Filiofamilias, qui liberam habet peculii administrationem, concessum non est, ut in fraudem creditorum alienet. Si vero pater hoc concessit, ipse pater convenitur: nam filii creditores etiam eius sunt creditores, propter actionem de peculio.

XIII. Qui pignus tenet, huic actioni non obnoxius est: non enim rei servandae causa possidet.

XIV. Haec actio et dominium a possessoribus revocat: et adversus eos, qui actionem habent, competit, ut actione cedant. Unde si mandavero tibi, ut quid acciperes a debitore Petri, actione mandati adversus te Petro cedere debeo. Si pro filia mea dotem in fraudem creditorum conscripsero, filia convenitur, ut cedat actione de dote.

XV. Si cum solvendo non essem, in fraudem Petri, creditoris mei, servos testamento manumisero, deinde dimisso Petro ab alio mutuam pecuniam acceperem, libertates ratae sunt: ut enim hac revocentur, et consilium et eventum concurrere oportet.

XVI. Haec autem obtinent, nisi priores creditores pecuniam posteriorum acceperint.

XVII. Si debitor in fraudem creditorum liberatus sit, revocatur, quod factum est.

Si cum haberem creditores, universas res meas filiis meis naturalibus donavero, recte conveniuntur: aere enim alieno obrutus, qui universa bona sua alienat, praesumitur creditores fraudare velle.

Si in fraudem creditorum soluto matrimonio uxori res mobiles ante annum reddidero, in quantum interest, revocatur, quod gestum est: fraus enim etiam in tempore fit.

XVIII. Pignoris remissio inter virum et uxorem non est donatio. Si vero creditores fraudulentur, remissio ab eis vel quovis alio facta utili actione revocatur.

XIX. Si fideicommissum maternum filio meo soluto potestate restituero, quod post mortem meam iussus eram restituere, nec Falcidiam retinero, non videor creditores meos fraudasse.

XX. Idem in omni debitore, qui fideicommissum restituit.

XXI. Qui fundum a creditore emit, si debitor in fraudem eius cum vicino de finibus fundi pactus sit, id revocat.

XXII. Si unus creditorum acceperit pignora, non videtur in fraudem reliquorum factum, nisi hoc probetur.

XXIII. Si heres hereditatem adierit et creditores pacti sint, ut partem tantum acciperent, libertates quidem, si in fraudem relictae non sint, praestantur: non etiam legata, si solvendo hereditas non sit.

XXIV. Pupillus, postquam uni creditorum paternorum solverat, abstinuit hereditate. Siquidem credi-

c) Cap. 12. totum habet Theod. d) δανεισταὶ Fabr. et Theod. Deest in Cod. Coisl. e) Cap. 13. apud Theod. f) Inde ab εἰ καταγράψω — προῖκῆς ἀγωγὴν cap. 14. habet Theod. g) In Syn. p. 73. h) Syn. δανήσομαι. i) Theod. καὶ δανείσομαι verbo δὲ omisso. k) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. παρ' ἑτέρου. l) αἱ in Syn. deest. m) Sic Fabr. Syn. et Theod. Cod. Coisl. ταῦτα. n) Cap. 16. totum apud Theod. o) Cap. 17. pr. habet Theod. p) Sic Fabr. Cod. Coisl. περιγράφον, omisso ἐστίν. Malim περιγράψαι vel περιγράφων ἐστίν. q) Spectant Graeci ad L. un. §. 7. C. de rei uxori. act. V. 13. et quae ibi de tempore dotis reddendae statuta sunt, hic interpretantur. r) Sic Fabr. Cod. Coisl. καταβάλλω. s) Sic recte Cod. Coisl. Fabr. male παρακρατεῖ. t) Sic Fabr. Cod. Coisl. φιδικόμισσον. u) εἴγε reposui, licet in lectione εἴτε Cod. Coisl. et Fabr. consentiant. v) Cap. 23. apud Theod. w) Theod. λεγόμενα.